

<SERMO 10A>¹
<Dominica prima in Quadragesima>
In prima dominica Quadragesima fratris W. Luscý

Cum ieiunasset Ihesus quadraginta diebus et quadraginta noctibus, postea esuriit.

1 Hortamur uos, ne in uacuum gratiam Dei recipiatis. Verba ultima sunt in epistola hodi<erna>. Inter alias gracias quas Deus confert nobis, qui sumus Parysius, est una magna gracia, que frequenter proponitur nobis uerbum Dei. Et uerbum Dei cum auditur, recipitur gracia Dei, unde in Act.: *Adhuc loquente Petro, cecidit Spiritus sanctus super omnes qui audiebant uerbum*; et in Ps.: *Diffusa est gracia in labiis tuis*. Set multi gratiam recipiunt in uacuum, ut ille qui audit uerbum Dei et non apponit cor. Alius gratiam Dei recipit in uacuum, set² eam non retinet, sicut ille qui uerbum Dei audit et opere non inplet. Alius gratiam Dei retinet, set in ea non perseuerat. Istam gratiam predicacio tribuit, humilitas recipit, bonitas haurit, caritas nutrit.

2 Primo dico: gratiam predicacio tribuit, quia impossibile est esse uerbum Dei sine fructu, unde in Prouer.: *Doctrina bona dabit gratiam*. Ergo doctrina mala aufert gratiam. Et in Prouer.: *Audi, fili mi, doctrinam patris tui*, id est precepta Dei, et *legem matris tue*, id est Ecclesie tue, ut *addatur gracia capiti tuo*.

3 Secundo humilitas gratiam recipit, unde in Iac.: *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam*. Humilitas est |147va| uacuitas quedam, et uacuitas in uase dispositio est ad capacitatem liquoris. Similiter humilitas in corde dispositio est ad recipiendum gratiam.

4 Tercio, bonitas gratiam haurit, unde in Prouer.: *Qui bonus est hauriet sibi gratiam a Domino*.

5 Quarto gratiam caritas nutrit, unde in Prouer.: *Glorificaberis ab ea cum eam fueris amplexatus. Dabit capiti tuo augmenta gratarum*. In principio rogabimus Dominum etc.

Cum ieiunasset Ihesus etc.

6 Sicut natura exigit, experientia docet et sacra Scriptura testatur, omnis labor hominis in uita ista fundatur super aliquam consolacionem, aut bonam aut mala<m>.

7 In signum huius in prima creacione rerum *terram super aquas fundauit*, id est terre siccitatem super dulcedinem aquarum, Ps.: *Qui firmauit terram super aquas*. Aqua per partes terre est dispersa ad conseruandam terram, quia nisi esset aqua, terra redigeretur in cinerem. Et similiter sanguis hominis³ a uestigio pedis usque ad uerticem capitis diffusus est, quia non posset homo uiuere sine sanguine. Et uita

¹ Transcribed by Andrew T. Sulavik from base manuscript: (M) Oxford, Merton College 237, ff. 147rb-151ra. Any accepted variant readings to that text version were supplied by text version (C) Cambridge, Pembroke College, 238, ff. 11vb-13rb, and are referred to in the notes and in the text where indicated. J. B. Schneyer, *Repertorium*, v. 2, p. 479, n. 27 and n. 28; Th. Kaeppli, *Scriptores*, v. 2, p. 112, n. 1550.

² set| si

³ hominis| que written after and expunged

dicatur in sanguine esse. Hoc igitur natura exigit quod labor humanus super aliquam consolacionem fundetur.

8 Item, hoc docet experientia in omnibus. Qui uellet discurrere <discurrat>, set non oportet modo. Videtis istud in sc<h>olaribus qui magis laborem sustinent; hoc non possent facere absque consolacione. Diuersi diuersas experiuntur consolaciones. Mercatores spe lucri exponunt se multis laboribus. Transeunt mare, uadunt de una regione ad aliam, exponunt se periculo, consolantur in spe lucri.

9 Item, quod labor humanus fundetur super consolacionem aliquam sacra Scriptura testatur, Ps.: *Secundum multitudinem dolorum <meorum>, consolaciones tue letificauerunt animam in medio cordis mei*; et Ionas: *Proiecisti me in medium maris, et flumen circumdedit me*; in Iob: *Numquid potest uiuere <s>cirpus absque humore? Et <crescere> carectum sine aqua?* Sicut <s>cirpus non potest uiuere absque humore, |147vb| sic homo non potest uiuere in labore absque consolacione bona uel mala. Vnde Gregorius: "Absque delectatione animus hominis esse non potest; aut ergo delectatur in summis aut in infimis." Hoc <dico>⁴ pro tanto, quod omnes Christiani incipiunt modo esse in penitencia et accipiunt baculum <penitencie> contra dyabolum, Ps.: *Dominus opem ferat illi super lectulum doloris eius*. Indiget homo consolacione. Propter hoc Ecclesia proponit nobis regem nostrum in exemplum. Et proponit eum in exemplum milicie, et in exemplum paciencie, et in exemplum uictorie. Multum debet consolari miles quando uidet regem suum in capite belli. Proponitur nobis Christus in exemplum uictorie, ut patet in euangelio quando dixit ei dyabolus: *Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant*. In omni temptatione uicit Christus dyabolum, unde proponitur nobis in exemplum, unde⁵ Bernardus ad fratrem suum: "Quid trepidas, quem fratrum armatorum circummuniet⁶ exercitus, angeli as<s>istent a latere, ipse dux belli preibit, dicens: *Confidite, quia ego uici mundum*." Christus igitur proponitur nobis in exemplum milicia et in exemplum uictorie.

10 Et si consideremus euangelium, Christus in principio euangelii, in medio, et in fine docet nos quid agendum, quid cauendum, et quid appetendum.⁷ In principio euangelii docet quid agendum quia quadragesimalis obseruancia; in medio euangelii docet quid cauendum quia dyaboli astutia; et in fine docet quid appetendum, quia retributionis gloria. Primum notatur in principio euangelii cum dicitur: *Ductus est Ihesus in desertum tunc*; secundum notatur in medio cum dicit: *Accedens ad eum temptator ait etc.*; tertium notatur in fine euangelii cum dicit: *Accesserunt ad eum angeli etc.*

11 Cum *ieiunasset Ihesus etc.* Hic tanguntur tria: primo actor ieiunii per suppositum huius uerbi *ieiunasset*, scilicet Ihesus; secundo notatur actus ieiunii cum dicitur: *Cum ieiunasset*; <tercio notatur tempus ieiunii cum dicitur: *quadraginta diebus et quadraginta noctibus*>.⁸ Modo dicemus de tempore; sero de |148ra| actore ieiunii et actu.

12 Tempus ieiunii fuit quadraginta diebus et quadraginta noctibus. Legimus in

⁴ dico] supplied by C

⁵ unde] supplied by C

⁶ circummuniet] circummuenet written and expunged, and circummuniet added in the margin in another hand

⁷ appetendum] quia retributionis gloria primum notatur added after and deleted (homocoteleuton)

⁸ tercio – noctibus] supplied by C

sacra Scriptura expresse quod numero quadraginta <dierum>⁹ septem sunt facta in signum quod in Quadragesima septem sunt a nobis facienda. Et <primo> numero quadraginta dierum terra, que uniuersaliter fuit cor<r>upta, est purgata et mundata; <secundo> diuina offensa a Moyse est placata; <tercio> pena Niniuitis comminata est relaxata; quarto omnis temptacio dyaboli est superata; quinto numero quadraginta dierum lex decalogi est data; sexto terra promissionis est explorata; septimo uia Elye in deserto numero quadraginta dierum est consumpmata. Similiter septem sunt a nobis facienda in quadragesimali obseruancia. Primo debemus terram cordis nostri per contricionem mundare; secundo debemus diuinam offensam per confessionem placare; tercio debemus per satisfactionem de peccatis preteritis satisfacere; quarto debemus temptacionibus <dyaboli>¹⁰ resistere; quinto debemus nos in bonis operibus exercere; sexto debemus gloriam celestem considerare; septimo debemus bonum quod incepimus perficere et consummare.

13 Primo dico: numero quadraginta <dierum>¹¹ terra <corrupta>¹² uniuersaliter est purgata et mundata. Vnde in Genesi: *Cum uidisset omnem terram <esse> corruptam, quia omnis caro cor<u>perat uiam suam, misit Deus diluuium. Corrupti sunt fontes aquarum, et cataracte celi aperti sunt: et facta est pluuii quadraginta diebus et quadraginta noctibus. Et consumpta est omnis caro, uolucrum, bestiarum, iumentorum, reptilium, et hominum.* Purgatio terre significat purgacionem consciencie. Parum perficiunt ieiunia nisi procedunt ex corde purgato. Propter hoc dicitur in Ioele: *Sanctificate ieiunium*, id est in ieiunio conscienciam mundate. Vera mundacio ab interiori incipit. Quando medicus uult mundare infirmitatem incipit ab interiori; primo dat medicinam laxatiuam, postea medicinam confortatiuam. Sic Ecclesia iniungit modo ieiunium ad mundandum consciencias nostras, et tempore Pasche¹³ dabit nobis medicinam confortatiuam.

14 In ista purgatione terre tanguntur competentia ad purgacionem et mundacionem consciencie nostre, [148rb] scilicet tempus, modus et affectus.

15 Primo dico: tangitur temp[us] purgacionis quia¹⁴ non subito facta est purgacio, set quadraginta dierum numero ad significandum quod longo tempore¹⁵ ante Pascha debemus consciencias nostras mundare <et> non usque ad ultimum diem exspectare. Qui uellet balsamum ponere in uase immundo, non exspectaret uas mundare donec balsamum uellet imponere, set longe ante ipsum mundaret et frequenter resinceraret. <Ita> nos debemus recipere preciosissimum Corpus Christi. Debemus igitur uasa nostra longo tempore ante immundare et frequenter resincerare. Illud significatur Ila Regum tercio: *Ab heri et nudius tertius continuimus, et fuerunt uasa puerorum immunda.*

16 Secundo, tangitur modus purgacionis cum dicitur: *Cor<r>upti sunt abyssi¹⁶ fontes aquarum, et cataracte celi aperte sunt, et factum est diluuium*, id est habundancia lacrimarum. Et debet habundancia lacrimarum procedere ex consideratione pene

⁹ dierum] supplied by C

¹⁰ dyaboli] supplied by C

¹¹ dierum] supplied by C

¹² corrupta] supplied by C

¹³ Pasche] passe

¹⁴ quia] quando M, quia C

¹⁵ tempore] teppe

¹⁶ abyssi] abyss

inferni. Propter hoc dicit: *Cor<r>upti sunt fontes abyssi*.¹⁷ Debet etiam procedere habundancia lacrimarum ex consideratione diuine offense, unde dicit: *et catharacte celi aperti sunt*. Hoc est duplex irriguum, quod Chaleph¹⁸ dedit filie sue, unde in Iosue: *Dedisti michi terram arentem, iunge michi et irrigua<m>*; sequitur: *et dedit ei duplex irriguum*, scilicet irriguum inferius et irriguum superius. In ista habundancia lacrimarum submerguntur Egyptii, id est demones, *in diluuio aquarum multarum, ad eum non ap<p>roximabunt*.

17 Tercio, sequitur purgationis affectus cum dicit: *Consumpta est omnis caro*, id est carnalis affectio, *uolucrum* quoad superbiam, *bestiarum* quoad auariciam, *et iumentorum* quoad luxuriam, *reptilium* quoad castrimargiam, *et hominum* quoad malitiam, iram¹⁹ et inuidiam, quia ratio deordinata uergit ad maliciam. Debemus igitur in ieiunio conscienciam mundare, unde in euangelio: *Tu autem, cum ieiunas, capud tuum unge, et faciem tuam laua*.

18 Secundo, legimus numero quadraginta dierum diuinam offensam a Moyse | 148va | esse placatam, ut habetur in Deuteronomio et in exemplo: Cum fecerant filii Israel uitulum conflatilem, uoluit Dominus ipsos disperdere,²⁰ et placauit eum Moyses ieiunio quadraginta dierum, unde in Deuteronomio: *Proiecit se*²¹ *ante Dominum, quadraginta diebus et quadraginta noctibus panem non comendens, et aquam non bibens, et propter omnia peccata uestra. Sup<p>liciter deprecabar Dominum ut non deleret uos*. Moyses typum gerit sacerdotum et prelatorum curas habentium, qui pro subditis Deum debent²² orare, diuinam offensam placare, et diuinam misericordiam implorare. Dicit quod *proi<e>cit <se> ante pedes Domini*. Per "pedes" significatur Dei misericordia, quia sicut pedes portant hominem, sic misericordia portat peccatorem. Omni tempore debent sacerdotes et prelati misericordiam Dei implorare pro subditis, unde in capite ieiunii cantat Ecclesia: "Inter uestibulum et altare stabant sacerdotes et implorabant, dicentes: 'Parce, Domine, parce populo tuo; et ne des hereditatem tuam in perdicionem.'" Dicit *quadraginta diebus et quadraginta noctibus panem non comedens* etc., id est in statu pros[s]peritatis et in statu aduersitatis debet prelatus diuinam misericordiam implorare. Placatio ista specialiter fit per confessionem et sanctorum intercessionem, quod significatur I Reg. vii_b:²³ *Dixit Samuel: Congregate uniuersum populum Israel in Masphat. Et conuenerunt uniuersi filii in Masphat: hauserunt aquam, et effuderunt eam in conspectu Domini. Et dixerunt [t]ibi: 'Peccauimus Filii Israel,'* id est clerici debent conuenire in Masphat, quod interpretatur speculatio, id est debent statum suum considerare. In tali loco fuisti ubi tale peccatum commisisti? Debent discurrere per omnia loca, per omnia tempora, per septem peccata mortalia, per modum peccandi. Debet considerare quod peccauit contra Deum, contra proximum et contra seipsum, peccauit committendo et omittendo. Vix uidi perfectum in seculo, qui confiteretur peccatum omissionis. Nesciunt quod sunt peccata et da<m>pnabilia. Tenetur homo declinare a malo et facere bonum. Columna ista non facit malum nec aliquod | 148vb | bonum; propter

¹⁷ abyssi = abysci

¹⁸ Chaleph = Caleb

¹⁹ iram] corrected in the margin in another hand

²⁰ disperdere] dispergere

²¹ Proiecit se] corrected in the margin, Vulg. reads: procidi

²² Debent] written twice

²³ vii_b] added in the margin

hoc non meretur gloriam. Debet etiam considerare homo quomodo peccauit, scilicet *in numero, pondere et mensura*. Debet numerare peccata sua omnia, peccata mortalia confiteri, scilicet peccatum oris, cordis et corporis. Debet ponderare peccata, id est circumstantias que trahunt in aliud genus peccati et ag<g>rauentes grauiter. Debet etiam mensurare peccata. Considerabit quanto tempore fuerit in peccato. Infirmus quando uult curari ostendit medico infirmitatem suam in numero, pondere et mensura. Ostendit eam in numero, dicens: “Tot accessiones²⁴ habui.” Ostendit etiam eam in pondere, dicit: “Tam graues accessiones habui, non possum tot sustinere.” Ostendit etiam suam infirmitatem in mensura, dicit: “Accessio tenuit me a principio diei usque ad sero.” Ita debes confiteri peccata tua.

19 Set multi non bene speculantur materiam siue rationem de uno peccato faciunt centum uel quinquaginta, non confitentur tum nisi unum. Incurrit aliquis excommunicacionem, ponit manus uiolentas in clericum, differt querere absolucionem suam per negligenciam usque ad Pascha, ingerit se diuersis, et semper facit nouum peccatum de illo. Debemus igitur speculari statum nostrum in quadragesimali obseruancia, quod signatur in Genesi, ubi dicitur: *Cum trans[s]issent quadraginta dies, Noe aperiens fenestram arche, emisit coruum qui non est reuersus. Coruus*, id est dyabolus, qui semper dicit: “Cras, cras.” Inmittit Dominus alicui bonum propositum agendi penitentiam, mutandi statum suum uel intrandi religionem. Dyabolus non potest hoc totaliter impedire, set dicit: “Cras, cras.” Sustinerem si ‘cras’ dicerem ‘hodie,’ set semper dicit: “Cras, cras.” Vnde in Soph.: *Vox cantantis in fenestra, coruus in superliminari. Aperuit fenestram et emisit coruum*, debemus aperire os in confessione et eicere peccatum, *qui non est reuersus*, peccatum non debet iterari. Dicit: *exiuit coruus, et intrauit columba differens ramum uiuentis oliue. Ps.: Os meum aperui, et attraxi spiritum*.

20 Tercio, numero |149ra| quadraginta dierum pena Niniuitis comminata est relaxata. Vnde in Iona habemus exemplum: *Misit Dominus Ionam in Niniue, et predicauit eis Ionas: Adhuc quadraginta²⁵ dies, et Niniue subuertetur. Viri Niniuite crediderunt Domino; induti sunt saccis, a maiore usque ad minorem. Rex des<c>endit de solio suo, abstulit uestimentum suum, indutus est sacco,²⁶ et sedit in cinere. Clamauit, et dixit homo qui ex parte regis erat: Homines, et iumenta, boues, et pecora non gust[t]ent quicquam, nec bibant aquam. Et operiantur saccis,²⁷ et conuertatur homo a uia sua mala, et unusquisque ab iniquitate sua. Sequitur: Vidit Dominus opera eorum, et pepercit eis. Niniue est ciuitas <itinere> trium dierum. Signat mundum in quo sunt tria de quibus dicitur in canonica Iohannis: *Omne quod est in mundo, aut est concupiscencia carnis aut concupiscencia oculorum, aut superbia uite*. Iste sunt tres dyete ad infernum, sicut contricio, confessio, satisfactio sunt tres dyete ad celum. Niniue interpretatur uacuitas pulc<h>ra. Et mundus exterius est pulcher et interius est uacuuus, Ier. 4: *Aspexi terram, et ecce uacua erat et nichili*. Morietur homo et uidebit quod diuicie non fecerunt ei nisi malum, unde <mundus> bene comparatur²⁸ baculo arundineo. Baculus arundineus exterius uidetur pulcher et fortis, interius est uacuuus et debilis. Quando innititur ei homo, deficit baculus, cadit*

²⁴ accessiones| assessiones

²⁵ quadraginta| tres

²⁶ sacco| sacto

²⁷ saccis| sactis

²⁸ comparatur| conpatur

homo, et frangit sibi costum.²⁹ Propter hoc dicitur: *An confides in baculo arundineo?*

21 Videte quod subito conuersi fuerunt ad uocem predicatoris, et fuerunt conuersi totaliter, uelociter et celeriter.

22 Totaliter fuerunt conuersi. Ionas non fecit eis nisi unum sermonem, et omnes conuersi fuerunt. Set quare ieiunabant pecora? Non quia Deo placebat ieiunium ipsorum, set quia homines pascendo pecora retraherentur ab inploracione diuine misericordie.

23 Fuerunt conuersi uelociter et celeriter ad primum sermonem. Propheta dedit eis quadragesima dies de dilacione; non expectabant quadragesimum diem, nec uicesimum, nec decimum. Nullus est qui de dilacione possit nobis dare horam unam. Debemus igitur statim | 149rb | conuerti, unde in Ecclesiastico v_b:³⁰ *Ne tardes conuerti ad Dominum, nec differas de die in diem*. Si rex preciperet alicui sub pena capitis et amissione omnium rerum suorum quod ueniret ad ipsum antequam caderet uentus, non expectaret usque in sero, quia "ad paruam pluuiam cadit uentus magnus." Vita nostra est uentus, Iob: <Memento> *quia uentus est uita mea. Et non aspiciet me uisus hominis*. Et beatus Iacobus: *Vita uestra est uapor ad modicum parens, <et> deinde exterminans*. Et Deus precipit tibi sub pena corporis et anime quod uenias ad ipsum antequam cadat uentus, id est antequam recedat anima de corpore. Vnde in Ioelis: *Nunc ergo: Conuertimini ad Dominum in ieiunio, fletu, et pla<n>ctu. Et scindite corda uestra*. Rogabimus Dominum etc.

<COLLATIO>

Cum ieiunasset etc.

24 Sicut tactum fuit in toto proposito nostro, Ecclesia, nos consolando in euangelio hodierno, proponit nobis Christum in exemplum milicie, in exemplum patencie, et in exemplum uictorie. Et in exemplum instituit nobis temp[p]us quadragesimale tanquam decimam partem anni et tanquam morbi dietam. Volens medicus curare infirmitatem inponit dietam. Et sicut sensibiliter dieta corporalis in tribus consistit: primo in determinacione cibi determinati, dicit medicus: "Talia comedetis"; secundo consistit in limitacione cibi determinati, dicit: "De talibus comedetis ad mensuram," scilicet parum; tercio consistit in dilacione sumendi, dicit: "Non comedetis usque ad uesperam," <sic> quod ista dyeta spiritualis in istis tribus consistat patet: primo in determinacione cibi, quia modo non comedetis carnes. Secundo consistit in limitacione cibi determinati, quia debetis modo minus comedere quam ante; unde in Iudith ieiunauerunt et refossilauerunt se, non ingurgitauerunt se. Tercio consistit in dilacione sumendi; contra illos qui incipiunt in tertia et consummant ad uesperam. | 149va |

25 Et sicut dixi in uerbis istis proponit nobis temp[p]us ieiunii cum dicit: *quadraginta diebus et quadraginta noctibus*; secundo actorem ieiunii per suppositum huius uerbi: *ieiunasset*, scilicet Ihesus; tercio actum ieiunii cum dicit: *Cum ieiunasset*. Et sicut inceptum fuit in mane, legimus septima³¹ numero quadraginta dierum facta in signum quod quadragesimali tempore septem sunt a nobis facienda; terra numero

²⁹ costum] costum

³⁰ v_b] written in another hand above the line

³¹ septima] septimo

quadraginta dierum est purgata, diuina offensa <a Moyse> est placata, [quia] <pena> Niniuitis <relaxata> est com<m>inata, omnis temptatio dyaboli est superata, lex Moysi est data, terra promissionis est explorata, et uia Elie in deserto est consumpmate. Sic nos debemus septima³² spiritualiter facere: primo, conscienciam facere mundare; secundo, diuinam offensam placare; tertio, debemus de peccatis preteritis satisfacere. Primum debet fieri per contricionem, secundum per confessionem, et tertium per satisfactionem. De istis tribus dictum est in mane. Restat modo de aliis.

26 Quarto,³³ numero quadraginta dierum omnis temptacio dyaboli est superata. Vnde in euangelio hodierno: *Cum ieunasset Ihesus quadraginta diebus et quadraginta noctibus, postea esuriit. Et accedens temptator ei ait: 'Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant.'* Et habetis expresse quod Christus superauit dyabolum in omni temptatione in qua dyabolus prius Adam superauit, scilicet in temptatione castrimargie,³⁴ superbie, cupiditatis et auaricie.

27 Videte: Aliter fuit Christus temptatus et aliter temptamur nos. Temptacio Christi solum fuit exterius, non interius nec per motum aliquem. Set nostra temptacio est interius, eciam usque ad primum motum, aliquando <usque ad consensum>. Et est simile in egroto et medico. Egrotus cognoscit³⁵ infirmitatem suam quia sentit³⁶ eam; medicus non sentit infirmitatem egroti, quia magis compateretur egroto si infirmitatem suam sentiret. Set uidet ipsam in urinali. Vnde egrotus cognos<c>it egritudinem suam per experienciam, medicus uero per urinam. Victoria Christi omnibus nobis communis est, quia³⁷ |149vb| regis uictoria communis est toti exercitui. Nos debemus temptationibus resistere, aliter non ualeret ieuium. Vnde in Mt.: *Hoc genus demoniorum non eicitur nisi per ieuium et oracionem*, quod significatur per filios Israel qui per oracionem superauerunt Gabionitas, ut dicit in libro Regum: *Et ieuium in Masfat superauerunt Philisteos*. Et Iudith xiii³⁸: Fletu et ieuium amp[p]utauit caput Holofernus. Holofernes interpretatur impugnans uitulum saginatum, et signat dyabolum qui in pugnat saginatos Spiritu sancto. In ieuium et oracione caput Holofernus, id est dyaboli, amputatur. Dicitur in Genesi: *Calcabit caput tuum, et tu insidiab<er>is calcaneo eius*. Quando serpens uult intrare in aliquem locum, primo ponit caput, quia quando intrat caput, tunc potest ponere totum corpus. Sic ubi dyabolus potest intrare per affectum, ibi profundat temptationem suam, quia de facili tunc ponit totum corpus. Methaphorice, pedes dyaboli sunt illicite affectiones, renes peruerse delectaciones, cor peruerse cogitaciones, manus peruerse operationes, os peruerse locutiones, oculi illiciti aspectus, auris auditus illiciti,³⁹ nares illiciti olfactus. Quicumque uult resistere dyabolo debet ei<us> resecare caput in principio <eius temptationis>, et tunc facillimum est ei resistere, non quandocaput est intus.

28 Quinto, numero quadraginta dierum lex decalogi Moysi est data in signum quod in quadagesimali obseruancia debemus nos in bonis operibus exercitare. De

³² septima] written twice

³³ Quarto] quarta

³⁴ castrimargie = gastrimargie

³⁵ cognoscit] cogesit (!)

³⁶ sentit] sencit

³⁷ quia] written twice

³⁸ xiii³⁸] added in the margin

³⁹ illiciti] illicitus

hoc dicitur in Deuteronomio ix_b,⁴⁰ <ubi> hoc dicit Moyses: *Assendi*⁴¹ *in montem, et perseueraui in monte quadraginta diebus et quadraginta noctibus, non comedens [Deus] neque bibens. Et dedit michi Dominus duas tabulas lapideas scriptas utrasque digito Dei. Mons*, id est eminencia uite, de quo dicitur in Genesi ad Loth: *Ne stes in omni regione, set in monte saluum te fac. In omni regione*, id est in terra Sodome. Sodoma interpretatur pastio silens uel declinatio eorum⁴² <aut> muta, et signat peccatum et circumstantias peccati. Non est tutum esse in peccato, quia <qui> *amat periculum peribit in illo*. Non potest auis frequentare |150ra| laqueum, et piscis hamum, et naus periculum quin periclitetur, similiter nec iuuenis mulierem et forte meretricem.

29 Bonum est totum <mundum> fugere et in monte perseuerare. Non dubito homo nimis fugere non potest. Si locus esset extra mundum, bonum esset illuc fugere⁴³ extra mundum. Dicit *assendi in monte*, id est in eminencia uite, et *perseueraui*⁴⁴ *in monte, et dedit <michi> duas tabulas*, in quibus continebantur decem precepta. Tria prima mandata magis pertinent ad uitam conte<m>p[er]latiuam, et septem pertinent ad uitam actiuam. Fuit in monte quadraginta diebus et quadraginta noctibus in signum quod decem precepta decalogi debemus in cordibus nostris scribere et in bonis operibus nos exercitare, aliter non est bonum ieunium, unde Ambrosius: "Abstinerere a cibis non sufficit nisi bona opera adiungantur." Vnde de ieunio dicit Apostolus ad Thimo<theum>: <Corporalis> *exercitacio ad modicum ualeat, pietas uero ad omnia utilis est, promissionem habens uite, que nunc est, et future*. Dicit ibi Glosa: "Omnis summa Christiane religionis in pietate et misericordia consistit, quam si aliquis sequatur, eciamsi lubricum carnis passus fuit, uapulabit, et non peribit."

30 Sexto, numero quadraginta dierum terra promissionis fuit explorata in signum quod nos in quadagesimali obseruancia debemus ad gaudia paradisi hanelare.⁴⁵ Vnde filii Israel miserunt exploratores in terram Canaan⁴⁶ promissionis et in omni terra circuita; reuersi sunt ad omnem cetum⁴⁷ filiorum Israel et ostenderunt eis fructus terre. Non delectatur in afflictione corporis in quantum afflictio est, set in quantum est occasio⁴⁸ maioris boni. Et quando caro deprimitur, tunc anima sursum eleuatur. Debemus cogitare et ieunare superna, aliter non est ieunium. Et dicitur in Iosue: *Circuite urbem Iherico*⁴⁹ *uiri bellatores semel per diem*. Ad minus semel in die, cum uadis ad lectum debes ad celestia gaudia hanelare et de hiis cogitare. Dicitur in textu quod exploratores de terra promissionis portauerunt tria genera fructuum, ficus, uuas et malagranata, <et> ostenderunt eis fructus. |150rb| Aliqui tam⁵⁰ fuerunt desperati⁵¹ quod non possent assendere. Ficus habet dulcedinem et signat gaudium sanctorum de Christi diuinitate, de quo dicitur: *Gustate, et uidete*. Uua signat gaudium de Christi humanitate, que fuit uua in torculari crucis expressa. Malagranata signat

⁴⁰ ix_b] added in the margin

⁴¹ assendi = ascendi

⁴² pastio – eorum] added in the margin in another hand

⁴³ fugere] non potest written after and expunged (homoeoteleuton)

⁴⁴ perseuerancia] written and corrected in another hand

⁴⁵ hanelare = anhelare

⁴⁶ Canaan] corrected in the margin in another hand

⁴⁷ cetum] tectum

⁴⁸ occasio] actio written after and expunged, and occasio corrected in the margin by first hand

⁴⁹ urbem iherico] corrected in the margin by a second hand

⁵⁰ tam] cum

⁵¹ desperati] dissperati

gaudium de diuersorum ordinum diuersitate sanctorum.

31 Septimo, numero quadraginta dierum uia Elye in deserto est consummata in signum quod in quadagesimali obseruacia, bonum quod incepimus debemus perficere et consummare. Vnde in libro Regum dicitur: *Cum ieunasset, <obdormiuit> Elyas sub umbra iuniperi*:⁵² *tetigit eum angelus <Domini>, et dixit: Surge, et comede: grandis restat tibi uia. Sur<r>exit et inuenit ad caput suum panem subcinericum et uas aque plenum. Comedit et bibit, et ambulauit in fortitudine cibi illius donec uenit ad montem Dei, <H>oreb.* Tunc adimpleuit iter suum, scilicet quando uenit ad Deum. Iuniperus arbor est infructuosa et habet aculeos loco fructuum, et signat mundum, qui parum habet de fructibus. Et multe sunt in mundo punctiones. Et diuicie dicuntur spine. Sub umbra iuniperi dormire est in temporalibus quiescere⁵³ et delectari, Iob: *Esse sub sentibus*⁵⁴ *delicias computabam.* Aliqui bene dormiunt in molendino uel in foro, ubi est maximus tumultus. Similiter non est nisi tumultus in diuiciis, et tamen aliqui quiescunt in diuiciis. *Tetigit eum angelus Domini*, id est gracia Spiritus sancti tetigit cor per inspiracionem, et dixit: *'Surge, comede et bibe: grandis restat tibi uia'*. Debemus sup<p>lere: parum est de tempore et multum de uia. Non debes dormire pro dulcissima misericordia! Qui elongaret se a Parysius per unum mensem et faceret dyetam suam in equo cum quatuor pedibus, nonne remotus <esset> a Parysius longe magis si per dimidium annum, plus adhuc si per annum integrum? Aliqui per integrum annum non cessant se elongare a Deo <quia faciunt dyetam suam> in equo cum quatuor pedibus, id est cum malis cogitacionibus, locucionibus, operacionibus et consuetudinibus. Et parum habet de tempore. Vnus peccator, |150va| <qui> est contritus et confessus, grandis restat uia, forte per quingentos annos uel 'par mille' non totum potest satisfacere. Quomodo igitur qui peccauit †non erat in penitencia?† Pauperes quando sunt obligati diuiti et non possunt simul totum soluere, dant unum denarium uel duos. *Deus diues est in misericordia.* Debemus aliquid soluere si non possumus totum simul soluere, et debemus penitenciam nostram alleuiare.

32 Notabile est quod dicit: *Inuenit ad caput suum panem subcinericeum*,⁵⁵ *et uas aque plenum.* Panis subcinericeus⁵⁶ est panis sub cinere coctus, et signat memoriam mortis: *Panem tanquam cinerem manducabam.* Vas aque plenum est habundancia lacrimarum, Ps.: *Beatus uir cuius est auxilium abs te, ascensiones in corde disposuit, in ualle lacrimarum, in loco quem posuit. Ambulauit in fortitudine cibi illius donec uenit ad montem Dei <H>oreb.* Bonum quod incepimus debemus consummare. Vult aliquis ire Paricius, uadit per duas leucas, retrocedit per prima<m>, similiter secunda uice et tertia, numquam ueniet Parysius. Hoc non est uera uia. Dicitur in Iudith IIII:⁵⁷ *Scitote quoniam Dominus exaudiuit oraciones uestras si manentes fueritis in oracione et ieunio.* Habuimus modo de tempore ieunii.

33 Sequitur de actore ieunii: *Cum ieunasset Ihesus.* Videte quod ieunauit Moyses, Helyas,⁵⁸ Ihesus et Ecclesia. Moyses ieunauit ad Legis suscepcionem, Helyas ad profectum et fortitudinem, Ihesus ad omnimodam hostis expugnacionem, Ecclesia ad

⁵² iuniperi] inniperi written and expunged, and iuniperi added in the margin in another hand

⁵³ quiescere] quiescere

⁵⁴ sentibus] tentibus

⁵⁵ subcinericeum = subcinericum

⁵⁶ subcinericeus = subcinericius

⁵⁷ IIII] added in the margin

⁵⁸ Helyas] ad profectum added after and expuncted (homoeoteleuton)

animarum curacionem. Per quos significantur quatuor status, scilicet incipiencium, proficiencium,⁵⁹ perficiencium, et status omnium <Christianorum>.

34 Sequitur de actu ieiunii: *Cum ieiunasset*. Ieiunium non debet esse solum ut placeat Deo, set debet habere comites. Primo, oportet quod homo habeat abstinenciam de peccatis; secundo, quod habeat amaritudinem cordis; tercio, quod habeat afflictionem corporis; et quarto, quod habeat affectionem⁶⁰ compassionis, et <quinto> deuotionem oracionis.

35 Primo dico: in ieiunio oportet quod assit abstinencia a peccatis. Quid ualet a cibus ieiunare, non a peccatis? Vnde Ysidorus: "Qui abstinet a cibus et male agit quasi ieiunium |150vb| demoniorum." Qui offert regi ferculum in uase immundo non placet regi. Quid ualet soluere unum <ieiunium> et se obligare ad multa? Qui peccat obligat se ad penam eternam et ieiunium absoluit a precepto Ecclesie. Sic ieiunauerunt⁶¹ Iudei, unde dicunt in Ysa.: *Quare ieiunauimus, et non as[s]pexisti; humiliuimus animas nostras, et nescisti?* Et dicit: *Ecce in die ieiunii uestri omnis <inuenitur> uoluntas uestra* etc. Et in Leuitico dicitur: *Qui baptizatur a mortuo, et iterum tangit mortuum, quid prodest lauacio eius?*

36 Secundo, in ieiunio requiritur amaritudo cordis, unde in euangelio: *Cum ieiunaueritis, nolite fieri sicut <h>ypocrite tristes*. Non reprobat Dominus tristiciam in ieiunio, set tristiciam <h>ypocritarum, que est exterius solum. Set si procedit tristicia ab interius, tunc est bona. Dicitur in Hester quod cum esset decretum contra filios Israel quod uno die interficerentur omnes in omnibus prouinciis, factus est planctus ingens et ieiunium, et liberati sunt. Et in Ioele dicitur: *Conuertimini ad me in fletu, et planctu, et <in> ieiunio*, id est in contricione, confessione et satisfactione. Iste sunt tres partes penitencie. Set aliqui prius uolunt facere terciam dietam quam primam: uolunt primo satisfacere et postea conteri⁶² et confiteri. Isti non proficiunt.

37 Tercio, in ieiunio oportet habere afflictionem carnis. Terra inpinguata generat tribulos. Bonum est carnem affligere, quia *caro concupiscit aduersus spiritum*. Et in libro Machabeorum <dicitur> sacerdotes ieiunauerunt et <se> induerunt cilicio. Aliqui ieiunant, set non affliguntur quia non esuriunt. Tot fercula habent quando semel comedunt, sicut quando bis in die comedunt, et tantum comedunt una uice quantum duabus uicibus extra Quadragesimam. Isti sunt cambitores:⁶³ dant duos obolos pro uno denario. Set forte dicent: "Nos abstinemus a carnibus,⁶⁴ set certe te⁶⁵ recomp<l>etis in pissibus." Multi abstine<n>t a carnibus coctis, non a crudis. Comedunt alios ipsis detrahendo; de quibus dicitur: *Generacio que pro dentibus habet gladios*. Vnde in libro Sapiencie: *Comestores sunt uiscerum*, id est uirtutum, et deuoratores⁶⁶ sunt sanguinis: |151ra| sunt sicut fere que fetum suum nutriunt sanguine.

38 Quarto, in ieiunio oportet affectionem compassionis habere.

39 Quinto, <in ieiunio oportet habere> deuocionem oracionis. Rogabimus Dominum etc.

⁵⁹ proficiencium] perficiencium

⁶⁰ affectionem] omitted, but added in the margin

⁶¹ ieiunauerunt] written and deleted, and ieiunauerunt added in the margin

⁶² conteri] confiteri written and fi expunged

⁶³ cambitores] comes<t>ores (?)

⁶⁴ carnibus] pissibus, see Sermon 10B, §32

⁶⁵ te] tu

⁶⁶ deuoratores] deuastores